

ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“..... ลักษณะสำคัญของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็คือ มีนักศึกษาจำนวนมาก ซึ่งสมัครเข้าสอบโดยมิได้เข้าเรียน หลักสูตรนั้นก็มิได้บังคับ เพิ่งมีกฎบังคับให้เรียนในคณะศิลปศาสตร์ นักศึกษาขาดการดูแลเอาใจใส่ จะเข้าเรียนหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่ใครจะเห็นควรอย่างไร นักศึกษาจำนวนมากมายเพียงแต่ลงทะเบียนเป็นนักศึกษาแต่ในนามและเสียค่าเล่าเรียนเท่านั้น แล้วคอยเสี่ยงโชคสอบดู ทั้งนี้ก็เพราะสิ่งอำนวยความสะดวกด้านห้องสมุดและตำรับตำราในเมืองไทยมีอยู่น้อย บางที่นักศึกษาจะซื้อกระดาษคำบรรยาย และท่องจำในตอนเย็น นักศึกษาเหล่านี้จำนวนมากมิได้รับการศึกษาแต่อย่างใดเลยนอกจากจะพยายามสอบให้ได้ โดยที่มิได้เตรียมตัวสอบมาก่อน ไม่มีการบันทึกคำบรรยาย มีแต่สอบถามกันเป็นครั้งคราว.....”

เมื่อไม่นานมานี้ผู้เขียนได้รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ที่ผู้เขียนเคารพท่านหนึ่งว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เวลานี้ดูไม่ต่างกับโรงเรียนมัธยมเท่าใดนัก เพราะนอกจากจะแออัดไปด้วยนักศึกษาจำนวนมากแล้ว ยังแข็งเซด้วยเสียงร้องตะโกนบ้าง เสียงสรวลเสเฮฮาบ้าง และเสียงรถแล่นบ้าง สภาพภายในมหาวิทยาลัยจึงดูอลเวงชอบกล ขณะที่นักศึกษาจำนวนหนึ่งกำลังนั่งฟังการบรรยายอยู่ในห้องเรียนนั้น นักศึกษาอีกจำนวนหนึ่งกลับนั่งคุยชมตามชั้นบันได บ้างก็เล่นฟุตบอลพลาสติกกันเอ็ดตะโร มีนักศึกษาส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้เวลาว่างอ่านหนังสือในห้องสมุด ในเรื่องนี้ ท่านผู้นั้นก็มีได้กล่าวโทษนักศึกษาแต่ประการใด ท่านกลับเห็นว่าเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่ควรจะจัดสถานที่ทำนอง Common Room ให้ให้นักศึกษาได้นั่งพักผ่อนพูดคุยกันในระหว่างที่ไม่มีการบรรยาย トラバドイトยังไม่สามารถจัดสรร Common Room ให้มากพอแล้ว トラバドイトนั้นเสียงเอะอะเอ็ดตะโรก็ยังคงปรากฏอยู่ทั่วไป ในเมื่อบริเวณมหาวิทยาลัยยังคับแคบอยู่เช่นนี้ ท่านกล่าวต่อไปว่า ท่านอยากจะได้เห็นนักศึกษานั่งคุยกันตามเชิงบันได และเล่นฟุตบอลกันเอ็ดตะโรมากกว่าที่จะเห็นนักศึกษาไปมั่วสุมเล่นการพนันเสียอีก

ความเห็นที่ปรากฏข้างต้นนี้นับว่าเป็นความจริงยิ่งสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตามทัศนะของผู้เขียน และเมื่อหวนระลึกถึงคำกล่าวที่ว่า นักศึกษาเป็นชนชั้นปัญญาชน (Intellectuals) ของประเทศ ก็อดคิดไม่ได้ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น ได้ประพฤติปฏิบัติตนสมกับที่ได้ชื่อว่า ชนชั้นปัญญาชน หรือไม่ ในเมื่อสภาพการณ์ต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยได้มีส่วนกดดันความเป็นปัญญาชนของนักศึกษาอยู่ไม่น้อย และเมื่อคำนึงถึงคำนิยามที่ว่า ปัญญาชน คือ บุคคลที่สนใจในการเปลี่ยนแปลง หรือ ปัญญาชน คือ นักคิดที่สนใจในปัญหาสังคมต่างๆ เป็นผู้แสวงหาคำตอบและรู้หนทางในการเปลี่ยนในสังคมนั้น (กมล สมวิเชียร 2509 : 97-112) ซึ่งหากเป็นคำนิยามที่ถูกต้องแล้ว นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ส่วนใหญ่ก็ดูห่างไกลกับคำว่า ปัญญาชนเป็นที่ยิ่ง เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ดูเหมือนว่าจะไม่รู้ลึกยิบดึ้นร้ายต่อ

ภาวะพิการของสังคมเท่าใดนัก ทั้งเฉยเมยที่จะแสดงความคิดเห็น และเฉยเมยที่จะแสดงความเอื้ออาทรต่อสังคมด้วย

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้ จะเห็นว่า ยังอยู่ห่างไกลกับอุดมการณ์ของมหาวิทยาลัยยิ่งนัก เพราะอุดมการณ์อันแท้จริงของมหาวิทยาลัยก็คือ การเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ตลอดจนการรู้จักแสดงความคิดเห็น (Habits of Critical Thinking) และการใฝ่แสวงปัญญา (Intellectual Curiosity) (อดุล วิเชียรเจริญ 2507 : 30๗) แต่ในส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้ก็กลับตรงกันข้าม ทั้งนี้เพราะความเชื่อที่ว่า ปริญญาบัตรเป็นประหนึ่งก้าวสารพัดนึกในมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่มิได้มุ่งแสวงหาวิชาการอย่างแท้จริง และมีได้มุ่งศึกษาให้สมนาม *นักศึกษา* กลับเรียนพอให้สอบไล่ได้ในปีหนึ่งๆ เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงว่าตนจะได้รับความรู้จริงหรือไม่ การอ่านหนังสือนอกเวลาเพื่อเสริมสร้างพุทธปัญญาเกือบจะไม่มี การถกเถียงกันเพื่อให้ความรู้แตกฉานเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด แม้แต่ในห้องเรียนเอง การซักถามอาจารย์เกี่ยวกับข้อสงสัยต่างๆ เกือบจะกลายเป็นสิ่งสุดวิสัย ทั้งนี้ก็เพราะอาจารย์ผู้สอนมีอยู่คนเดียว แต่นักศึกษามีอยู่นับร้อย (ยกเว้นในบางคณะ) สภาพแวดล้อมในห้องบรรยายนั้นก็ยิ่งขาดสิ่งอำนวยความสะดวกอีกมาก เป็นต้นว่า ระบบการขยายเสียงยังไม่ดีพอ นำที่ทางมหาวิทยาลัยจะคิดแก้ไขปัญหารื่องนี้ให้มาก เพราะสภาพแวดล้อมในห้องเรียนนั้นนับว่ามีอิทธิพลต่อผลการศึกษานักศึกษาอยู่ไม่น้อย

นักศึกษามักจะมีปัญหาหนักใจ เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวิชาที่เรียน เพราะไม่ทราบจะไปสอบถามจากใครได้ เนื่องจากอาจารย์บรรยายส่วนใหญ่เป็นอาจารย์พิเศษ ซึ่งพอถึงชั่วโมงก็มาสอน หหมดชั่วโมงก็กลับไป ส่วนอาจารย์บรรยายที่เป็นอาจารย์ประจำนั้นเล่า ก็มักจะมึนงานด้านบริหาร และธุรการทำจนเต็มมือ หรือไม่ก็ต้องไปหาค่าไฟพิเศษนอกมหาวิทยาลัย เนื่องจากรายได้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยอยู่ในระดับต่ำมาก จึงทำให้มนุษย์สัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาไม่แน่นแฟ้นเท่าที่ควร นักศึกษาเมื่อมีข้อสงสัยอะไรก็มักจะสอบถามกันเอง หรือค้นจากหนังสือต่างๆ เท่าที่จะทำได้ จึงมีสภาพไม่ผิดอะไรกับคนตาบอดนัก บางคณะได้แก้ปัญหาดังกล่าวนี้โดยการนำระบบอาจารย์ผู้ช่วย (Tutorial System) มาใช้ แต่ก็ไม่ได้ผลนัก เพราะจำนวนอาจารย์ยังมีน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ยังมีการเข้าใจผิดใน Tutorial System อยู่มาก เหตุนี้เมื่อถึงชั่วโมงตัวจึงมักเป็นการทบทวนการบรรยาย (Re-lecture) แทนที่จะเป็นการขยายขอบเขตแห่งความรู้ในวิชานั้น แต่ก็ยังดีที่นักศึกษาได้มีอาจารย์ผู้ช่วยเป็นที่พึ่งที่ปรึกษาได้

เมื่อสถานการณ์เป็นอยู่เช่นนี้ ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ทำให้คุณภาพของนักศึกษาไม่ดีพอเท่าที่ควร เพราะนักศึกษาไม่อาจจะตัดวงความรู้จากอาจารย์ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ทำให้การสอบวัดผลการศึกษาามีเพียงครั้งเดียวเมื่อสิ้นภาคการศึกษาเท่านั้น จึงดูเหมือนว่า การสอบนั้นจะเป็นการพนันเสี่ยงโชค และมีชีวิตวัดผลที่ตีพอ อนึ่ง ข้อสอบที่ออกนั้นส่วนใหญ่่มักจะถามเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่อาจารย์ได้บรรยายไว้ ตอนใดที่มีได้บรรยายแม้จะกำหนดไว้

ในหลักสูตร ก็มีได้นำมาออกข้อสอบ เหตุนี้จึงทำให้นักศึกษายึดถือคำบรรยายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประดุจพระคัมภีร์ก็ไม่ปาน เพราะคำบรรยายเท่านั้นที่จะช่วยให้สอบได้ได้ นักศึกษามักจะท่องคำบรรยายนั้นจนขึ้นใจเป็นใช้ได้ มิได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และขยายความคิดความอ่านให้แตกฉาน สวมกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามว่าอาจารย์ผู้สอนได้มีส่วนสร้างโศกนาฏกรรมดังกล่าวนี้ด้วย เพราะอาจารย์ผู้บรรยายมักจะเมตตาปราณีออกข้อสอบเฉพาะเนื้อหาที่เคยบรรยายไว้เท่านั้น แม้จะกำหนดหนังสือนอกเวลาให้อ่าน แต่ก็มักไม่นำมาออกข้อสอบด้วย จึงทำให้นักศึกษาละเลยไม่สนใจที่จะอ่าน

สำหรับนักศึกษาที่ไปแสวงวิชานั้น เมื่อคิดจะอ่านหนังสือระดับสติปัญญาบ้างก็มักจะประสบอุปสรรคต่างๆ คือ

1. *จำนวนชั่วโมงเรียน* ในบางคณะ จำนวนชั่วโมงเรียนในวันหนึ่งๆ มีมากเกินไปจนนักศึกษาไม่มีเวลาว่างพอที่จะอ่านหนังสือนอกเวลา

2. *บริการห้องสมุด* จำนวนหนังสืออ่านประกอบในห้องสมุดมีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษา ค่ายบางวิชาขาดแคลน กว่าจะได้ยืมหนังสือก็ต้องเสียเวลาเป็นอาทิตย์ๆ หรือบางเล่มอาจจะต้องคอยเป็นเดือนๆ หนังสือสำรองซึ่งให้อ่านแต่ในห้องสมุด เล่มไหนที่มีผู้ใช้มากก็มักจะมีการนำหนังสือนั้นไปซ่อนเสีย เพื่อจะได้แน่ใจว่าในวันต่อไปตนจะได้อ่านหนังสือเล่มนั้น โดยไม่มีใครมาแย่งอ่านเสียก่อน เวลานี้ นักศึกษาทั้งมหาวิทยาลัยยังต้องพึ่งบริการห้องสมุดกลางแต่เพียงแห่งเดียว เพราะคณะต่างๆ ส่วนใหญ่ไม่มีห้องสมุดของคณะ ที่มีอยู่ก็ไม่ยอมให้ใช้ประโยชน์ โดยอ้างว่าขาดเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ห้องสมุดคณะที่นับว่าพอจะจัดหาได้ ก็มีแต่คณะเศรษฐศาสตร์เท่านั้น สำหรับห้องสมุดกลางนั้นนับว่าให้บริการอย่างดีเยี่ยม กล่าวคือ เปิดทำการตั้งแต่เวลา 7.30-18.00 น. และไม่หยุดพักเที่ยง ระยะเวลาที่ให้อ่านหนังสือก็นานพอสมควร และจำนวนหนังสือก็นับว่ามีมากที่สุด ในบรรดาห้องสมุดมหาวิทยาลัยด้วยกัน เมื่อเทียบกับบริการห้องสมุดในมหาวิทยาลัยอื่นๆ แล้วบริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศัตร์นับว่าดีที่สุด แต่จำนวนหนังสือที่มีอยู่มากนั้นเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาแล้วก็น้อยลงลงใจ ปัญหาข้อนี้แม้จะขยายห้องสมุดกลางให้ใหญ่โตขึ้นอีกเพียงใดก็คงไม่พออยู่อีกนั่นเอง วิธีแก้ปัญหาก็เหมาะสมที่สุดตามความเห็นของผู้เขียน ก็คือ การจัดตั้งห้องสมุดคณะและเปิดบริการให้ดีที่สุดเท่าที่จะดีได้ วิธีนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้บริการห้องสมุดให้นักศึกษาเป็นอย่างดี กล่าวคือ นักศึกษาไม่ว่าจะเป็นคณะใดที่กำลังศึกษาวิชาในแขนงของคณะอื่นก็อาจไปใช้บริการห้องสมุดของคณะนั้น เป็นต้นว่า นักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ที่กำลังศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ ก็อาจไปใช้บริการห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ได้ บริการห้องสมุดจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ที่ทางมหาวิทยาลัยและคณะต่างๆ ควรจะให้ความสำคัญสนับสนุนเป็นอย่างดี เพราะบริการห้องสมุดที่ไม่เพียงพอจะทำให้นักศึกษาหมดความสนใจที่จะอ่านหนังสือนอกเวลา ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพของนักศึกษาด้วย

3. *ภาษาอังกฤษ* หนังสืออ่านประกอบส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ และความรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษายังไม่ดีพอที่จะอ่านตำราได้จึงทำให้นักศึกษามักไม่อ่านหนังสือนอกเวลา และเนื่องจากความรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาแตกต่างกันมากนั่นเอง จึงทำให้นักศึกษาต้องเสียเวลาเรียนภาษาอังกฤษที่เป็นพื้นๆ ในปีแรกที่เข้ามหาวิทยาลัย ทั้งที่พื้นเหล่านี้ควรจะสร้างขึ้นตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาแล้ว อย่างไรก็ตาม พื้นความรู้ภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นในปีแรกนั้น เมื่อขึ้นปีสองจนถึงปีสี่ก็มิได้มีการประสานต่อแต่อย่างใด บางคณะจัดตารางสอนให้เรียนภาษาอังกฤษเพียงสัปดาห์ละ 2-3 ชั่วโมงเท่านั้น ทำประหนึ่งว่า นักศึกษาจะเป็นผู้สันทัดภาษาอังกฤษเสียจริงๆ และที่ร้ายยิ่งไปกว่าก็คือ หนังสือภาษาอังกฤษที่ใช้เรียนในบางคณะเป็นหนังสือที่ใช้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปัญหาเรื่องนี้ดูจะยากแก่การแก้ไขเสียแล้วในเมื่อระบบการศึกษาได้ดำเนินมาผิดตั้งแต่ต้น น่าเสียเวลา 8-12 ปีที่ใช้ไปในการเรียนภาษาอังกฤษโดยมิได้ผลสมค่าแต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาถึงอุปสรรคและปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว ก็พอจะได้คำตอบว่า การที่อาจารย์ออกข้อสอบเฉพาะเนื้อหาที่บรรยายไว้เท่านั้น อาจเป็นเพราะอาจารย์เห็นว่า จำนวนหนังสือนอกเวลาไม่มากพอที่จะให้นักศึกษาอ่าน ซึ่งหากนำเนื้อหาในหนังสือนอกเวลามาออกข้อสอบแล้ว จะเป็นการไม่ยุติธรรมแก่นักศึกษาประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง อาจารย์อาจเห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ภาษาอังกฤษไม่ดีพอ จะกำหนดหนังสือนอกเวลาซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษให้อ่านก็ดูชอบกล เลยตัดปัญหาด้วยการออกข้อสอบเฉพาะที่บรรยายไว้เท่านั้น

เมื่อนักศึกษาส่วนใหญ่ละเลยการอ่านหนังสือประกอบด้วยเหตุและอุปสรรคต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ประกอบกับอาจารย์ก็สนับสนุนโดยปริยาย ด้วยการออกข้อสอบเฉพาะเนื้อหาที่บรรยายไว้เท่านั้น เหตุนี้ การศึกษาของนักศึกษาก็หมายถึงคำบรรยายของอาจารย์นั่นเอง การเข้าเรียนในชั้น ซึ่งดูเหมือนกับการป้อนอาหารใส่ปากจึงดูไม่จำเป็น นักศึกษาจำนวนไม่น้อยมักใช้เวลาที่จะต้องเข้าชั้นเรียนไปแสวงหาความอภิรมย์เสีย บ้างก็ไปชมภาพยนตร์ บ้างก็นั่งคุยกับเพื่อนต่างเพศ บ้างก็จมอยู่ที่โต๊ะบิลเลียด บ้างก็นำคำคร่ำครึยคอยู่กับวงการพนัน บ้างก็เตะตะกร้อเล่นฟุตบอล และบ้างก็ส่งเสียงเอะอะตามเชิงบันไดคณะฯ ทั้งนี้ก็เพราะคำบรรยายนั้นอาจขมจืดจากเพื่อนนักศึกษาหรืออ่านจาก Sheet หรือหนังสือที่พิมพ์ออกขายได้ เมื่อระบบการศึกษาเป็นอยู่เช่นนี้จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า บางครั้งนักศึกษาที่ไม่เคยเข้าฟังการบรรยายเลยก็สอบไล่ได้ และอาจได้คะแนนดีกว่านักศึกษาที่เข้าเรียนทุกครั้งเสียอีก แม้ว่าเวลานี้คณะต่างๆ จะกำหนดเวลาเรียนขึ้นต่ำไว้ 70-80 % แต่ตราบดีที่การตรวจสอบการเข้าชั้นเรียนไม่เข้มงวดกวัดขันเท่าที่ควร ตราบนั้นปัญหานักศึกษาไม่เข้าเรียนในชั้นก็จะยังคงมีอยู่ต่อไป

ด้วยเหตุที่มหาวิทยาลัยยังมีข้อบกพร่องและอุปสรรคอยู่มากมายเช่นนี้จึงทำให้คุณภาพของนักศึกษาไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจนัก วงการต่างประเทศเมื่อกล่าวถึงนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็มักจะกล่าวไปในทางไม่สู้ดีงาม ดังเช่น T.H. Silcock เขียนไว้ในหนังสือเรื่อง *Southeast Asian University* ว่า

“...ลักษณะสำคัญของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็คือ มีนักศึกษาจำนวนมาก ซึ่งสมัครเข้าสอบโดยมิได้เข้าเรียน หลักสูตรนั้นก็มิได้บังคับ เพิ่งมีกฎบังคับให้เรียนในคณะศิลปศาสตร์ นักศึกษาขาดการดูแลเอาใจใส่ จะเข้าเรียนหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่ว่าใครจะเห็นควรอย่างไร นักศึกษาจำนวนมากมาเพียงแต่ลงทะเบียนเป็นนักศึกษาแต่ในนาม และเสียค่าเล่าเรียนเท่านั้น แล้วคอยเสี่ยงโชคสอบดู ทั้งนี้ก็เพราะสิ่งอำนวยความสะดวกด้านห้องสมุดและตำรับตำราในเมืองไทยมีอยู่น้อย บางทีนักศึกษาก็ซื้อกระดาษคำบรรยายและท่องจำในตอนเย็น นักศึกษาเหล่านี้จำนวนมากมิได้รับการศึกษาแต่อย่างใดเลย นอกจากจะพยายามสอบให้ได้โดยที่มิได้เตรียมตัวสอบมาก่อน ไม่มีการบันทึกคำบรรยาย มีแต่สอบถามกันเป็นครั้งคราว...”

(Silcock 1964 : 36-37)

ข้อความที่นายซิลค็อกกล่าวไว้นี้ แม้เป็นข้อเท็จจริงที่ผู้เขียนยากที่จะคัดค้าน แต่ก็สะท้อนให้เห็นว่า ทักษะคติที่ชาวต่างประเทศมีต่อนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้นเป็นไปในรูปใด แม้ว่าเวลานี้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะแปรรูปจาก *ตลาดวิชา* ไปโดยรับสมัครนักศึกษาจำนวนจำกัด และกำหนดเวลาเรียนขั้นต่ำไว้ ถึงกระนั้นคว้นหลงของตลาดวิชาก็ยังคงเหลืออยู่ นักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกก็เชื่อว่าจะมีคุณภาพดีพอจะชื่นชมได้มากนัก ทั้งนี้ก็เพราะมาตรฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษายังไม่สูงพอ ทำให้มหาวิทยาลัยต้องรับนักศึกษาที่มีมาตรฐานความรู้ต่ำกว่ามาตรฐานการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย ยิ่งมหาวิทยาลัยที่มีฐานะด้อยกว่ามหาวิทยาลัยอื่นๆ ตามสายตาของคนภายนอก เช่นธรรมศาสตร์ด้วยแล้ว ก็ยิ่งทำให้ต้องรับนักศึกษาด้วยคุณภาพไว้เป็นจำนวนมาก ผู้เขียนเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรจะวางมาตรฐานของตนไว้ในระดับหนึ่ง และพยายามรักษาระดับนี้ให้คงที่ หรือเขยิบให้สูงขึ้น เป็นหน้าที่ของนักศึกษาที่จะต้องพยายามยกมาตรฐานตนเองให้เท่ากับมาตรฐานของมหาวิทยาลัย มิใช่ว่ามหาวิทยาลัยจะลดมาตรฐานตนเองให้เท่ากับมาตรฐานของนักศึกษา อย่างที่เป็นแพะจนอยู่ในเวลานี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ขณะนี้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีแนวโน้มที่จะเปิดรับนักศึกษาจำนวนมากขึ้นทุกปีๆ ผู้เขียนอดวิตกไม่ได้ว่า จะทำให้มาตรฐานการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยตกต่ำลง ทั้งนี้ก็เพราะจำนวนอาจารย์ยังมีน้อย บริการห้องสมุดยังไม่มากพอ และขาดแคลนห้องเรียน ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เวลานี้นักศึกษาของบางคณะต้องยืนเรียนกัน เนื่องจากห้องเรียนคับแคบ บางคณะรับนักศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ทราบดีว่า เมื่อจบไปแล้วจะหางานทำไม่ได้ ดูเหมือน

ว่าทางมหาวิทยาลัยจะมีได้คำนี้ถึงปัญหาเหล่านี้ การรับนักศึกษาด้วยคุณภาพนั้นย่อมก่อปัญหาให้แก่มหาวิทยาลัยมากมาย และบางทีก็อาจทำให้เสียผลประโยชน์แก่นักศึกษานั้นเอง หากต้องเสียเวลา 7-8 ปี โดยที่ไม่มีได้รับอะไรจากมหาวิทยาลัยเลย เหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า การรับนักศึกษาจำนวนจำกัดตามอัตราของมหาวิทยาลัยจึงเป็นการเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง ทั้งนี้ก็เพราะการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยเปรียบได้กับโรงพยาบาลบ้า คนต้องบ้าจึงเข้าโรงพยาบาลบ้าได้ จึงจะเหมาะสม คนดี ๆ จะไปเข้าโรงพยาบาลบ้าย่อมไม่ได้ คนที่จะเข้ามหาวิทยาลัยได้ต้องเป็นคนที่เหมาะกับการเรียนวิชาในชั้นอุดมศึกษา ถ้าจะรับกันพร่ำเพรื่อก็จะทำให้ระดับมาตรฐานของการศึกษาชั้นอุดมต่ำกว่าที่ควรจะเป็น.... (ป๋วย อึ๊งภากรณ์ 2508 : 8-28)

ช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา โศกคดีมีโอกาสเข้ามาใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นั้น ก็ได้รับประสบการณ์หลายอย่างหลายประการ ซึ่งไม่คาดว่าจะเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาชั้นสูงเช่นนี้ เป็นต้นว่า การทุจริตในการสอบ เกือบทุกปีที่มีมหาวิทยาลัยต้องประกาศตัดชื่อนักศึกษาออกจากรายชื่อ เนื่องจากทุจริตในการสอบ แม้ว่าจำนวนจะไม่มากนัก แต่ก็ยังมีนักศึกษาอีกมากที่ทุจริตในการสอบ แต่รอดหูรอดตาเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการสอบไปได้ นอกจากนี้ก็มีการลอกภาคินิพนธ์ (Term Paper) ซึ่งเวลานี้ค่านิยมของนักศึกษาจะเห็นเรื่องนี้เป็นเรื่องธรรมดาเสียแล้ว รอยมลทินเหล่านี้ยากที่จะลบล้างได้ トラบใดที่ยังไม่มีการควบคุมดูแลการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับจำนวนอาจารย์และมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์เป็นสำคัญ

ในด้านกิจกรรมนอกหลักสูตรนั้น เวลานี้คณะกรรมการสโมสรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ล้วนแล้วแต่แต่งตั้งจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น นักศึกษาก็ได้แต่เรียกร้องตลอดมาว่า ตำแหน่งกรรมการสโมสรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้นควรจะเป็นนักศึกษา ดังเช่นสโมสรของมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพื่อว่าการจัดทำกิจกรรมนอกหลักสูตรจะได้เป็นไปโดยเสรีและสะดวกรวดเร็ว การประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยจะได้ง่ายเข้า เพราะเป็นคนรุ่นราวคราวเดียวกัน ในเรื่องนี้ แม้ผู้เขียนจะเห็นชอบด้วยในหลักการ แต่ในทางปฏิบัตินั้นเห็นจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่า ทั้งนี้ก็เพราะเวลานี้ นักศึกษาขาดความรับผิดชอบ แม้แต่การเลือกตั้งกรรมการชุมนุมต่างๆ บางชุมนุมก็ยังมี 'ไฟไฟ' จำนวนเสียเลือกตั้งมีมากกว่าจำนวนผู้มาลงคะแนนเสียง แต่ก็น่าแปลกที่การเลือกตั้งเช่นนี้กลับได้รับการรับรองว่า เป็นการเลือกตั้งที่ชอบธรรม จึงกลายเป็นว่า ฝ่ายที่ได้รับความเลือกตั้งนั้น หากมิใช่เพราะได้รับความสนับสนุนอย่างท่วมท้นแล้ว ก็ต้องเป็นเพราะลง 'ไฟไฟ' ได้มากกว่าคู่แข่ง เหตุนี้ จึงมีบางท่านกล่าวว่า ประชาธิปไตยของเมืองไทยที่แล้วๆ มาจะเป็นอย่างไร เห็นจะดูได้จากการเลือกตั้งกรรมการชุมนุมต่างๆ ของสโมสรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นี้เอง การดำเนินงานของชุมนุมต่างๆ ส่วนใหญ่ก็ยังมีเงินไปทางสุรุ่ยสุร่ายอยู่ ขณะนี้ทราบมาว่าบางชุมนุมได้ตั้งงบประมาณไว้เกินกว่าที่ต้องใช้จริงๆ แล้วเบียดบังเอาเงินส่วนหนึ่งมาเป็นเงินค่าเล่าเรียนของกรรมการชุมนุมและผู้ร่วมงานบางคน โดยอ้างว่า ท่านเหล่านั้นต้องเสียสละทำงานให้แก่มหาวิทยาลัยเป็นอันมาก ซึ่งหากเป็นจริง

แล้วก็เป็นเรื่องน่าเสียใจยิ่ง ผู้เขียนแน่ใจว่าคงมีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ต้องการทำงานเพื่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย โดยไม่หวังที่จะรับสินน้ำใจใดๆ เลย เมื่อสภาพการณ์เป็นอยู่เช่นนี้ การที่นักศึกษาจะเรียกร้องเป็นกรรมการสโมสรนั้น ก็คงแต่จะเกิดผลเสียมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

พูดถึงการเลือกตั้งกรรมการชุมนุมต่างๆ ก็ดูน่าฉงน เพราะให้เลือกตั้งกันเป็นทีม ทีมหนึ่งมีผู้สมัครรับเลือกตั้ง 7 คน ซึ่งย่อมจะมีทั้งผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและไม่เหมาะสมรวมอยู่ด้วยเป็นธรรมดา การที่จัดให้มีการเลือกตั้งเป็นทีมนั้น ทางสโมสรฯ อ้างว่า เพื่อความสะดวกในการดำเนินงานของชุมนุม เนื่องจากที่แล้วมาการเลือกตั้งเป็นบุคคลนั้น เมื่อได้ตัวกรรมการแล้ว ก็มักจะไม่ลงรอยกัน เป็นต้นว่า แก่งแย่งกันเป็นประธานชุมนุม และไม่ยอมทำงานร่วมกัน เพราะนโยบายต่างกันบ้าง เหตุผลดังกล่าวก็นับว่าน่าฟัง แต่อยากจะฝากเป็นข้อคิดว่าการเลือกตั้งเป็นทีมนั้น นอกจากจะทำให้ไม่สามารถเลือกตัวบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจริงๆ แล้ว ยังอาจเปิดช่องให้กรรมการชุมนุมรวมหัวกันใช้จ่ายเงินไปในทางที่มีขอบได้โดยง่าย อย่างไรก็ตาม ถึงจะจัดให้มีการเลือกตั้งเป็นรายบุคคลก็คงได้กรรมการที่ค้อยคุณสมบัติอยู่นั่นเอง ในเมื่อนักศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความรู้สึกรักพวกรักพ้อง เลือกเฉพาะผู้สมัครที่เป็นนักศึกษาร่วมคณะเท่านั้น โดยไม่คำนึงว่าจะมีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่ การเลือกนักกีฬาตัวแทนของมหาวิทยาลัยในบางชุมนุมยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างกรรมการชุมนุมกับตัวนักกีฬา ซึ่งเป็นผลเสียแก่มหาวิทยาลัยอย่างยิ่ง

ในด้านเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) นั้นนับว่ายังมีอยู่โดยจำกัด ไม่แต่จะถูกจำกัดโดยนิตินัยเท่านั้น ยังถูกจำกัดโดยความเคยชินเก่าๆ อีกด้วย เพราะเราเคยถูกสอนให้เป็นผู้ตาม มากกว่า ผู้นำ อาจารย์จะสอนอย่างไร จะว่าอย่างไร ก็เชื่อตาม ว่าตามกันไป แม้จะสงสัยว่าเป็นจริงอย่างที่อาจารย์สอนหรือไม่ ก็เก็บนิ่งไว้ไม่ปรึกษาถาม ความเห็นขัดกับอาจารย์ก็ไม่กล้าพูด กริ่งเกรงไปว่า หากพูดไปรังแต่จะเป็นภัยแก่ตนเอง อาจมีผลให้สอบตก หรือสอบได้คะแนนน้อย ความเชื่อดังกล่าวนี้ต้องนับว่าแรงกดดันด้านวัฒนธรรมมีอิทธิพลอยู่ไม่น้อย ผู้เขียนเองเชื่ออย่างเหลือเกินว่า อาจารย์มหาวิทยาลัย ซึ่งต่างก็ได้รับการศึกษามาอย่างดี คงจะไม่มีอคติถึงเพียงนั้น อย่างไรก็ตาม เวลานี้ทางอาจารย์ได้พยายามสนับสนุนให้นักศึกษามีเสรีภาพทางวิชาการมากขึ้น เป็นต้นว่า การจัดตั้งกลุ่มสัมมนาขึ้นในคณะรัฐศาสตร์ กลุ่มเศรษฐกรรมในคณะเศรษฐศาสตร์ และเมื่อเร็วๆ นี้ นักศึกษาคณะต่างๆ ร่วมกันจัดตั้ง *กลุ่มนักศึกษารวมศาสตร์สัมมนา* (Thammasat Student Seminar Group) ขึ้น โดยต่างก็มีจุดประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ของสังคมโดยเสรี ทั้งนี้โดยมีอาจารย์ร่วมเป็นที่ปรึกษาในการอภิปรายกลุ่มทุกครั้ง

ว่ากันถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน นักศึกษารวมศาสตร์ต่างก็รู้สึกภาคภูมิใจในหลักเสมอภาค (Equality) ของตน ขณะที่นักศึกษามหาวิทยาลัยอื่นๆ กำลังประสบกับปัญหา Seniority นักศึกษารวมศาสตร์กลับไม่มีปัญหาเช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ทั้ง Equality และ Seniority ต่างก็มีความดีในตัวของตัวเอง ถ้าหากมิใช่ Equality หรือ Seniority ที่จัดเกินไป Equality ก็มีได้หมาย

ความว่า จะไม่มีขอบเขตจำกัด แม้จะเสมอภาค แต่ก็ควรจะให้ความนับถือแก่ผู้ที่มีอาวุโสมากกว่าตามเหตุผลที่สมควรด้วย โดยเหตุที่ Equality เป็นหลักประจำใจของนักศึกษา ประกอบกับบริเวณมหาวิทยาลัยอันคับแคบ จึงทำให้ความสัมพันธ์โดยทั่วไประหว่างนักศึกษาเป็นไปอย่างแน่นแฟ้น ไม่เฉพาะแต่นักศึกษาภายในคณะเท่านั้น ยังนักศึกษาต่างคณะอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ต่างก็ได้ร่วมเรียนด้วยกันมาในคณะศิลปศาสตร์เมื่ออยู่ชั้นปีที่หนึ่ง ความสนิทสนมชิดเชื้อจึงติดตรึงตราไป แม้ว่าต่างคนจะต่างแยกไปเรียนในคณะของตนก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี มีอยู่ไม่บ่อยนักที่ความรักพวกพ้องในทางที่ผิดได้มาบดบังความสัมพันธ์ดังกล่าวเสีย จนถึงกับเกิดเรื่องพิพาทกันขึ้น

ในด้านบริการศึกษานั้นยังมีน้อยมาก บริการแพทย์แม้จะมีอยู่ แต่อรรถศาสตร์ของนางพยาบาลนั้นทำให้นักศึกษาไม่พอใจตามๆ กัน การจัดหอพักให้นักศึกษาต่างจังหวัดยังไม่มี ทุนการศึกษายังมีน้อย ทุนส่วนใหญ่เป็นทุนสำหรับนักศึกษาที่ยากจน ‘แต่เรียนดี’ เจื่อนใจประการหลังนี้จึงทำให้ทุนต่างๆ กลายเป็นทุนสงเคราะห์นักศึกษาที่มีฐานะปานกลางและฐานะดีไป เพราะนักศึกษาเหล่านี้มีความเป็นอยู่ดี ผลการเรียนจึงอยู่ในระดับที่ดีกว่านักศึกษาที่ยากจน ซึ่งส่วนใหญ่นอกจากจะอยู่ในสภาพแวดล้อมไม่สู้ดีนักแล้ว ยังต้องดิ้นรนหางานทำเพื่อยังชีพด้วย อีกประการหนึ่ง การพิจารณาให้ทุนก็พิจารณาจากรายงานประวัติ ซึ่งนักศึกษาแต่ละคนต่างเสกสรรค์พรรณนากันขึ้น มิได้พิจารณาจากสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงทางบ้าน จึงเป็นที่น่าเสียใจที่นักศึกษายากจนมิได้รับความช่วยเหลือมากเท่าที่ควร ความหวังสุดท้ายที่นักศึกษาผู้ยากจนจะหวังพึ่งความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยได้ ก็มีแต่กองทุนสวัสดิการของแต่ละคณะเท่านั้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เงินสวัสดิการนักศึกษานั้นยังมีจำนวนน้อย และบางคณะก็ไม่มี ที่มีอยู่นั้นก็ขาดระเบียบที่เข้มงวด จึงเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่มีได้ยากจนจริงรับสมอ้างมากู้เงิน และเป็นเหตุให้เงินสูญไปเสมอๆ ผู้เขียนเห็นว่า หากมีการวางระเบียบในเรื่องนี้ และดำเนินไปตามระเบียบโดยเคร่งครัดแล้ว ปัญหาเช่นที่กล่าวนี้ย่อมจะไม่เกิดขึ้น เท่าที่ทราบบางคณะมีวิธีป้องกันการสูญเปล่าของเงินสวัสดิการ โดยกำหนดให้นักศึกษาที่กู้เงินไป นำเงินมาชำระให้เสร็จสิ้น เมื่อสำเร็จการศึกษา หากไม่ชำระแล้ว ทางคณะจะไม่มอบปริญญาบัตร หรือออกไปรับรองสำเร็จการศึกษาให้ วิธีนี้แม้จะไม่สู้ดีนัก เพราะอาจทำให้นักศึกษาต้องไปกู้ยืมเงินคนอื่นมา แต่ก็ดูเหมือนว่าจะไม่มีวิธีอื่นที่ดีกว่านี้ นอกจากนี้การประกาศผลสอบยังช้ามาก ซึ่งเป็นข้อวิตกกังวลของนักศึกษาปีสุดท้ายอย่างยิ่ง เพราะมหาวิทยาลัยมักประกาศผลสอบช้ากว่ามหาวิทยาลัยอื่นๆ ถึง 1-2 เดือน ทำให้นักศึกษาพลาดโอกาสที่จะสมัครเข้าทำงานในที่บางแห่ง บริการที่สำคัญของมหาวิทยาลัยน่าจะจัดทำขึ้น ก็คือ การจัดหางานให้นักศึกษา โดยแนะแนวอาชีพแก่นักศึกษาปีสุดท้าย และพยายามจัดหางานที่เหมาะสมให้แก่นักศึกษา ผู้เขียนเห็นว่า มหาวิทยาลัยน่าจะเป็นสื่อกลางจัดสรรคนงานหรือข้าราชการให้แก่บริษัท ห้างร้าน และส่วนราชการต่างๆ ได้ แทนที่จะปล่อยให้สำเร็จการศึกษาแล้วเป็นจำนวนมากต้องว่างงานเป็นระยะเวลานานเกินควร

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้เขียนมิได้เจตนาที่จะสาวไส้ตนเองแต่ประการใด แต่ที่กล้า นำข้อเท็จจริงต่างๆ มาตีแผ่ก็โดยมุ่งหวังที่จะได้เห็นนักศึกษารวมศาสตร์เป็นนักศึกษาที่แท้จริง เป็นนักศึกษาที่พร้อมด้วยคุณสมบัติ และเป็นนักศึกษาที่ได้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ ทั้งต่อการศึกษา ต่อมหาวิทยาลัย และต่อสังคม เวลาเดียวกัน ผู้เขียนก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทางมหาวิทยาลัยจะได้ให้ความดูแลและเอาใจใส่ต่อนักศึกษามากขึ้นกว่าเดิม แม้ว่าจะต้องเสียงบประมาณมากขึ้น แต่ก็เท่ากับช่วยประเทศชาติในการพัฒนากำลังคน โดยอ้อมอีกโสดหนึ่งด้วย

หมายเหตุ ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับนิสิตนักศึกษา 2 (กันยายน 2509) หน้า 9-20.

บรรณานุกรม

กมล สมวิเชียร

“ปัญญาชนกับประชาธิปไตยในประเทศไทย”

วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2509) หน้า 97-112

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

“การศึกษา”

สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กันยายน 2508) หน้า 8-28

อดุล วิเชียรเจริญ

“คำอภิปรายเกี่ยวกับหลักการและความมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย”

รายงานสัมมนาเรื่องปัญหาและบทบาทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

(สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2507) หน้า 30 ช

Silcock, T.H.

Southeast Asian University.

(Durham, North Carolina : Duke University Press, 1964) pp. 36-37.